

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Esponce, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. III. Angelos nobiscum sacris interesse, & coadorare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

*Missæ pri-
uata per-
netus.*

Lib. 3.

temporis, indubitata testimonia, quòd iam tum Missa, quam priuatam vocant, siue cleri oblatio, cessantibus licet communicare laicis, imò etiam præter vnum sacerdotem, clericis, recepta esset, imò, vt ex Chrysofomi antè querimonia constat, peruetus. Vt eius testis Guitmundus Auerfanus Archiepiscopus, eorum qui Berengario se opposuerunt, non infimus, Huc accedit, inquit, quòd sacerdos plerunque indignissimus Missam celebrat, solusque id quod consecratum est, totum sumit &c. Hoc autem postremum D. Bernardi fragmentum citabat hoc incunte seculo non postremus scholasticus, veterum certè collector diligentissimus Gabriel Bielus. Hoc igitur loco sequebatur Scholasticorū, siue Sententiariorū eadē de re continuatio, sed erit eis suus postea locus.

Angelos nobiscum sacris interesse & coadorare.

CAP. IIII.

*Homi. I. de
verbis Esu.*

Homi. 21.

Act.

*Hostia in
manibus.*

T quidni Christi corpus & sanguinem in iis sacris homines adorarent, cum & in iis adorent Angeli? Rumpantur licet illa cordis modernis: Sic de hac angelica tum hinc præsentia, tum horum sacrorum adoratione sermocinabatur Chrysofomus in eos qui mores hinc præse ferunt à spirituali itatione alienos. Miser & infelix, oportebat te cum tremore ac reuerentia Angelicam glorificationem resonare, cumque terrore confessionem reddere creatori. Tu verò mimorum mores huc inducis, indecèter manus iactans, pedibus subsaltans. Et quid non metuas, nec horrescas hæc audere? Non cogitas ipsum hinc iuuuibiliter adesse dominum, qui vniuscuiusque motum metitur, & conscientia rationem habet? Non cogitas quòd Angeli huic stupendæ assistant mensæ, cumque reuerentia hanc circumuallant? Quomodo audes angelorum Deum glorificantium hymnis admiscere ludicra? Et, Quid dicis? In manibus est hostia, & omnia proposita bene sunt ordinata, adsunt angeli, adsunt archangeli, adest filius Dei, cum tanto horrore astant omnes, astant illi clamantes omnibus silentibus, & putas simpliciter hæc

fieri? Hoc, inquam, horrendum Domino præfente sacrificium, &c. Et ad eos qui sanctorum communionem & congregationem relinquunt, & sub horâ terribilis mensæ in vaniloquentiæ conuenticulis occupati sunt, Quid facis homo? Non promisisti sacerdoti qui dixit, *Suisum corda, & dixisti, Habemus ad Dominum? Et illa ipsa hora mendax inueniris? Papæ! mensa mysteriis instructa est, Agnus Dei pro te immolatur, sacerdos pro te angitur, ignis spiritualis ex sacra mensa refluit, Seraphim astant sex alis faciem tegentia, omnes incorporeæ virtutes pro te intercedunt: ignis spiritualis è cælo descendit, sanguis in cratère in tuam purificationem ex immaculato latere haustus est. Et non erubescis, reuereris, confunderis &c.*

Audisti sacros hymnos, vidisti nuptias spirituales, in regia mensa discubuisti, impletus es Spiritu sancto, simul cum Cherubim in choreis fuisti, socius factus es supernis potestatibus. Nec enim constraia aut vnguentaria taberna est Ecclesia, aut officina forensis: sed locus Angelorum & Archangelorum, Regia Dei, cælum ipsum. Num & hîc cælum dubitas? Mensam hanc vide, cuius gratia constituta sit, & quapropter: Cogita quis hîc sit progressurus, ante progressum horrebis. Nã & regis modò thronum videns, animo consurgit quisquis eius egressum expectat: & tu ergo ante illud horrendum tempus animo tremisce & commoueare, priusquã vela reducta, & Angelorum chorum progressum vides, in ipsum vltro cælum ascende. Cogita nunc quanta illi veteris sacrificij participes futuri, vitæ frugalitate ac continentia vtebantur: quid non faciebant? Omni tempore purificabantur, ac semper expiabantur. Et tu ad sacrificium, quod horrent & Angeli, tu ad salutarem hanc hostiam, quam ipsi Angeli cum tremore suspiciunt, accessurus, tantam rem temporum circulis circumscribis & ambitu? Considera quæso, & animum hunc aduerte, mensa Regalis apposta est: mensæ isti ministrant Angeli, ipse Rex adest, tu astitas oscirans? Hic dum profertur sacrificium, aut elata est hostia, Christus, id est, ovis Dominica, immolatur, cum audieris, Oremus, cum vela videris, & bifores adyti valuas subductis repagulis retrahi & aperiri: tunc tecum re-

Ser. de Eucharistia in Encanis.

Suisum corda.

Homil. 27.

in 1. Cor.

Homil. 36.

in 1. Cor.

Homil. 61.

ad Antiochen. 3. ad Ephes.

Ibidem & homil. 45. in Ioan.
Homi. 14. ad Ephes.
 puta cœlum supernè diffindi etiam & aperiri cogita. Hic mysticus sanguis angelos & angelorum Dominum ad nos vocat & allicit. Vbi nanque Dominicum viderint sanguinem in nobis, accurrunt angeli. Cogita, qua dignatum sit mensa os tuum, quæ contingat & degustet, quo cibo fruatur. Perpende cum quibus tempore mysteriorum astes, nempe cum Cherubim, cum Seraphim: neminem hi vituperant, sed vnus & idem vsus illorum adimplet ora, Deum utique benedicendi & glorificandi. Quo ergo modo potes cum illis dicere, Sanctus, Sanctus, Sanctus, qui ore tuo ad vituperium abuteris? Stat Dei sacerdos ad orationem, & tu rides nihil timens? Is tremens, pro te preces offert, tu contemnis? In aulam quidem Regiam intraturus, habitu, oculis, incessu, cunctisque aliis te componis & adornas. Huc autè ingressurus, vbi verè est aula Regia, talisque qualis cœlestis est, rides? Et tu quidem, scio, quia non vides. Audi tamen, quia angeli, cum ubique cum Domino sint præsentés, tum maximè in domo Dei regi astant, & omnia plena sunt incorporeis illis virtutibus. Cum enim sacerdos Spiritum sanctum inuocauerit, & sacrificium illud horrore ac reuerentia plenissimum perfecerit, communi omnium Domino manibus pertractato, per id tempus & angeli sacerdoti assident, & cœlestium potestatum vniuersus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus in eius qui immolatur, honorem, angelorum choris plenus est. Id quod abundè licet credere, vel ex tanto illo quod tum peragitur, sacrificio. Equidem commemorantem olim quendam audiui, cum diceret senè quendam virum mirabilem, cui multa fuissent mysteria diuinitus reuelata, sibi narrasse, tali olim sese visione dignum à Deo habitum, per illud tempus repentè angelorum multitudinem conspexisse, quatenus humanus aspectus ferre poterat, fulgèribus vestibus indutorum, altare circumdantium, sic denique capite inclinatorum, vt si quis milites præsentè Rege stantes videat. Quod facillè mihi persuadeo. Tempore illo, mi charissime frater, non solum homines clamorem illum horribilem reddunt, sed angeli quoque Domino genu flectunt, & archangeli rogant: habent sibi tempus id idoneum, & sacram illam oblationem

Homi. 15. ad Hebr.

Lib. 6. de Sacerdotio. Manibus Do. pertractare.

Visio, seu reuelatio.

Homi. 3. contra Anomozos.

in fauore. Itaque vt homines ramos olearum gerentes, monere reges consueuerunt, eoque arboris genere misericordiam comemorant & humanitate: sic angeli tunc pro ramis oleaginis Dominicū corpus ipsum protendentes, rogant pro genere humano, quasi dicant, Pro his supplicamus, pro quibus ipse tuum largitus es (hunc) sanguinē: pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolasti. Et in Liturgia, Dum sacerdos dicit orationē, quæ Cherubici dicitur, cantores hæc cantant, *Qui Cherubim mysticè representamus, & viuificantī Trinitati ter sanctum hymnū canimus, & omnem vitæ deponimus sollicitudinem, tanquam regem omnium suscipientes, & angelicis inuisibiliter stipati agminibus, Alleluia.* Et paulò post, interprete Leone Thufco, sic rursus orat sacerdos, Dominator domine Deus noster, qui ordines & exercitus angelorū in cœlis constituisti archangelorūmq; in tuæ gloriæ administrationem, fac cum ingressu nostro sanctorum angelorum accessum fieri, qui nobiscū ministrando, benignitatem tuam glorificent, quorū te decet omnis gloria, &c. Et in S. Iacobi, hoc est, rātō ante Chrysostomianam, Liturgia, Lectores inchoant hymnum Cherubicum, ita, Sileat omnis humana & mortalis caro, stet cū metu ac tremore, nihil apud se terrestre cogitet: Rex enim regnantium, & Dominus dominantium Christus Deus noster ingreditur, vt immoletur, ac detur in cibum fidelibus. Ipsum autem antecedunt angelorū chori, cum omni imperio ac potentia. Cherubim multorum oculorū, ac Seraphim sex alarū, faciēsque velantia, & cum clamore canētia hymnū Alleluia, alleluia, alleluia. Eadē est Latinorū de Angelica in mysteriis tum præsentia, tū adoratione consensus, *Quis enim, ait Gregorius 1. meritō, vt cognomen to magnus, quis inquā, fidelium habere dubiū possit, in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocē cœlos aperiri, in illo Iesu Christi mysterio angelorum choros adesse, summis ima sociari, terrena cœlestibus iungi, vnū quoque ex visibilibus atque inuisibilibus fieri? Qui locus à Lōbar-do in Sentētiis, & è Gratiano in canonibus Ecclesiasticis renarratur. Et ex postremis eiusdē loci verbis hæc quoque legūtur in precatione prima Ambrosij ad Missam præpa-*

Oliua pacis nuncia.

Angeli pro nobis orant in sacris.

Cherubici oratio.

Cherubicus hymnus.

Dialog. 4. cop. 16.

Lib. 4. dist. 11. Et 12. de cons. dist. 2. c. Quid sit.

rante, Vbi caro tua in veritate sumitur, sanguis tuus in
 veritate bibitur, vbi summa imis iunguntur, vbi adest præ-
 sentia sanctorum angelorum, quanta cordis contritione, la-
 crymarum fonte, reuerentia, tremore, corporis castitate,
 animi puritate celebrandum diuinum hoc & caeleste sacrifi-
 cium? Et ex hoc cum aliquot ex superioribus Emisseni,
 Augustini, Basilij, vel Chrysostomi potius testimoniis
 notandum scripsit Algerus, In sacramento verè Dei esse car-
 nem, quæ tantæ dignitatis est, vt eam virtutes angelicæ ho-
 norent ministrando, & homines adorando, & seipsos ho-
 stias offerendo. Citat idè August. in serm. de quarta feria,
 & hoc, Si sanguinè Christi tota cum *Reuerentia* percipis,
 cognoscès per illud tua dimitti tibi peccata. In hunc sen-
 sum intelligo, quod Damascenus iunior serm. de his qui
 hinc in fide migrarunt, renarravit. Gregorio, vt quidam fe-
 rebant, sacra facienti caelestem angelum socium se addidisse,
 simul sacrificantem, Non ministerio inquam, siue dispensa-
 tione aut consecratione: Sic enim Eucharistiæ minister so-
 lus est sacerdos, sed presentia tantum, consensu, cultu. Nisi
 fortè recipimus, Marco quondam celebri monacho, non à
 Macario presbytero, vt aliis, sed ab angelo descendente,
 Eucharistiã dari solitam, cuius se manum ad eius usque iunctu-
 ram vidisse idè Macarius Palladio, vt & hic in Lausiaca
 historia retulit, affirmabat. Quodq; ab iis quibus S. Chry-
 sostomus secum versantibus credidit, SS. Apostolos Pe-
 trum & Ioannem, morituro ei apparuisse, & caelesti eum ac
 ineffabili esca pautisse: ex quo tempore nihil postea cibi
 sumpserit. Et si qua sunt id genus exempla, admiranda ma-
 gis, quam in dogmatis consequentiã trahenda. At superi-
 ore modo, cultus videhet, & consensus, etiã aliis inter-
 sunt sacris Ecclesiæ mysteriis. Iesus, ait quidam magnus E-
 uangelicorum mysteriorum interpres, Dominus, inquam, no-
 ster non indiget multo tempore, vt Deutero. scribat, vt secun-
 dam legem in cordibus credentium figat, in eorum mentibus
 qui ad altaris constructionem digni sunt eligi, legem spiritus
 signet. Statim namq; vt quis ei crediderit, lex Euangelij in
 eius corde scripta est, & in conspectu filiorum Israël descri-
 pta. Aderat enim tunc cum tibi fidei tradebatur sacramentum,
 caelestes virtutes, ministeria angelorum, Ecclesia primiti-

Lib. 1. c. 12.

Eucharistiæ minister homo, non angelus.
 Sozomen. 6. 29.
 Nicephor. 11. 35.
 Nicephor. 13. 37.

Orige. hom. 9. in Iosue 5. ad ill. scripsit Deuteronomium in lapidibus coram filiis Israël.

uorum. Nā si rectè intelligimus Israël dici mentē Deū *Israël.*
 videntē, rectissimè hoc de ministris angelis potius dici- *Padoba-*
 tur, secundū Domini sententiā dicentis de infantibus, *ptismus.*
 & tu fuisti infans in baptismo, quia angeli eorū semper *Matth. 18.*
 vidēt faciē Patris mei, qui in cœlis est. Corā his igitur fi-
 liis Israël, qui aderāt eo in tempore, cum tibi fidei trade-
 bātur sacramenta, vidētibus faciē Dei, Iesus in corde tuo
 Deuteronomiū scripsit. Quod adhuc euidentius ex scri- *Hebr. 12.*
 pturis sacris probare est, Accessistis, ait Apostolus id ma-
 nifestè designās, ad montē Sion, & ciuitatē Dei viuentis
 Hierusalē, Ecclesiā primitiuorū in cœlis ascriptā, multi-
 tudinē angelorū Deum collaudantiū. Vides ergo quod
 corā iis omnibus, qui ex eo quod semper Deū vidēt, me-
 ritō filij Israël appellātur, Iesus legē suā in cordibus ere-
 dentiū scribit, Hæc Origenes. In quē etiam intellectum
 enarrauerūt quidā Dauidis versiculū, In cōspectu ange- *Psal. 137.*
 lorum psallā tibi Domine, & Pauli de muliere præceptū, *1. Cor. 11.*
 quod velamē supra caput suū habere debeat, cū propter *Hieron.*
 alia, tū propter angelos, Græci propemodū omnes. Lati- *Staul.*
 ni etiā quidā, Vt si mulieres domi viros minus reueren- *Anselm.*
 tur, at in Ecclesia reuerentur vel angelos, & quidē cœle- *Bruno.*
 stes, qui conuentum fideiū creduntur inuisere, præcipuè *Thom.*
 quādo sacra mysteria celebrātur, & in omnibus Ecclesiæ *Lucan.*
 sacramētis esse præsentēs. Eò certè loci tractat Apostolus *Gl. Interl.*
 de oratione ac prophetia, præsertim publica. Ne qui Ec-
 clesię eiūsq; cœtibus assistere perhibētur angeli, offendā-
 tur lasciuia muliebri, vt quibus ea capitis displiceat nu-
 datio, siquidē viderint per eam peccati fomité excitari;
 grata cōtrā sit, & sacra, & pia illa subiectionis & obedi-
 etiæ fœmineæ significatio. Quem etiam sensum de con-
 uentibus Ecclesiasticis secutus est non tantū paraphra-
 stes, sed & ex aduersariis moderni plerique.

Eucharistia demonibus formidabilis. Cap. V.

Nec bonis modò Angelis venerabilis est Eucharis- *Homil. 61.*
 tia, sed malis quoque formidabilis, Hic mysticus *ad Antioch.*
 sanguis (cōcionabatur S. Chrysostomus) demones expel- *45. in*
 lit & procul esse facit, vbi nāq; eum in nobis viderint, in *Ioan.*
 fugā vertuntur & fugiunt: Ab hac ergo mensa tanquam